

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt V. Res à Commendono gestæ cum Henrico Duce Brunsuicensi, cum Septemuiris Coloniensi ac Treuirensi, cum aliis Episcopis, cum quibusdam liberis Ciutatibus, & cum Duce Cliuensi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

alterum, vt cum ipse Nuntij Ofij nomine librum confessionis suæ ad Septemuiri vxorem attulisset, ne grauaretur Septemuir illum legere; alterum, vt Carthusianis loca quædam restitui iuberet prope Francofurtum ad Oderam, illis erepta. Vtrumque ipsi promissum; atque ita tertio Martij discessit. 1561.

C A P V T V.

Res à Commendono gestæ cum Henrico Duce Brunsvicensi, cum Septemuiris Coloniensi ac Treuirensi, cum aliis Episcopis, cum quibusdam liberis Ciuitatibus, & cum Duce Cluiensi.

PEr multas hæreticorum vrbes iter faciens Commendonus^a, adiit Henricum Ducem Brunsvicensem, qui Catholicus erat. Hic diploma litterasque Pontificis excepit summâ reuerentiâ, nec vllam Synodi continuationi difficultatem obiecit; quin voce ac scripto respondit: *Sperari à se, interceptum Concilium ad optatos exitus deducendum.* Ducem Ernestum è sua familia, aliosque illius fratres, qui Lutherani erant, excusauit, quippe fortunæ tenuitate, non animi prauitate ad id seductos. Dixit, Se rescuisse à Septemuiro Saxone, cum factio Calvinistarum Naumburgi præuuleret, à Lutheranis Comitibus propria Saxonica inter se adornari, atque ea de re sermonem postremò fuisse habitum à circulo Saxonico Brunsvici; adiecitque, fidenter sibi affirmasse eum, qui memorato Septemuiro à secretis erat, vbi Eucharistiæ sumptio sub vtraque specie permitteretur, suum Principem facile ad Catholicos accessurum: quæ tamen narratio æquè Duci ac Nuntio dubia visa est.

2 Inde Commendonus ad complures primarios Præsules, diploma litterasque Pontificias delaturus, iter conuertit: quos tamen variis ille temporibus allocutus sit, responsa tamen hinc simul ac summam referam^b. Antistites Nauburgensis & Paderbornensis, etsi podagrâ laborantes, se paratos ad accessum obtulere: Monasteriensis excusauit se, propterea quòd hæreticos nimis propinquos, & subditos parum sibi obsequentes haberet. Alios suas apud Diocesefes Nuntius non est nactus, adeoque diploma Pontificis, eiusque litteras Consiliarius reliquit. Verùm ille sibi suadebat^c, eorum plerosque nihil minus quàm de aduentu ad Synodum cogitare, cognitis præsertim Protestantium conatibus ad eos auertendos, quòd Synodus Præsulibus infrequens, auctoritate vilis haberetur. Coloniam postea peruenit ineunte Aprili, vbi Coloniensis Archiepiscopus, habitâ cum suis Consiliariis de responso deliberatione, pro reliquo-

^a Litteræ Commendonni ad Borromæum Cardin. Rhenis 24. Martij 1561. quarum pars clandestinis notis erat scripta.

^b Cuncta existant in variis litteris Commendonni ad Borromæum Card. ac præcipuè in epistola ab eo Antwerpæ scripta 5. Maij ad Mantuanum Cardin. designatum Concilij Legatum.

^c Litteræ Commendonni ad Borromæum Cardinalem, Bruxellis 11. Aprilis 1561.

1561. rum more dixit, se præstò esse ad obsequendum Pontifici; sed de suo ad Synodum accessu, à Germaniæ statu se cogi, vt prius Cæsarem consuleret.

d Litteræ
Commendo-
ni ad Borro-
mæum Card.
Confluentiâ,
14. Aprilis, &
Colonia 21.

Plus propensionis ac studij animaduertit in Septemuiro Treuiren^d; à quo didicit, scripsisse Ferdinandum ad tres Septemuiros Ecclesiasticos, eosdemque cohortatum ad operam nauandam Concilio; simul etiam illos consuluisse, num efficacius promoueri posset Synodus per noua Comitata, an alio modo. Responsum ab illis fuisse redditum: Comitata haud opportuna videri, quoniam in ipsis Protestantes in vnum coalescerent, adeoque immobiles forent, neque propterea, quod vnius firmitate cuncti firmi redderentur: faciliores eos repertum iri, si cum singulis ageretur; quod discrimen, aiebat Archiepiscopus, licuisset ipsi Commendone in suo itinere experiri: quapropter potiora censeret Cæsaris officia, singulis Principibus seorsim adhibita.

Ad hanc rem cœpit Nuntius differere, quantæ foret vtilitatis fœdus iniri inter Catholicos. Protestantes ad eam vsque diem minus quàm Catholicos pollere viribus, & tamen ob coniunctionem inter se formidabiles euasisse: at reuera, nec eam esse inter illos coniunctionem, sed specie tenus, & adstrictam non concordiam nec amicitiam inter se, sed vnicè odio in Religionem Catholicam, & cupiditate Ecclesiasticorum bonorum: per hanc, quamuis imperfectam societatem, aded illos præualere, vt Catholici Principes agrè iam possent obedientiam & vectigalia à suis subditis exigere: tantà vti Protestantes solertiâ ad emolumenta suæ sectæ, & ex aduerso tantâ fœcordiam Catholicos, vt hi non nisi soporem, illi non nisi vigilantiam præ se ferrent, perinde ac si Catholici ea opere sequerentur, quæ Protestantes doctrinâ, hoc est, Fidei omnino fidendum, & operibus nihil. In comperto esse, quanto fuerit emolumento multis Principum Præsulumque, fœdus Franconicum: ea loqui Nuntium priuato nomine, non mandato Pontificis. Treuiren^{sis}, audito pergrato suis auribus sono, eadem modulatione concinens, aperuit Nuntio, Augustæ anno superiore propositum à se fuisse Cæsari fœdus ineundum inter Septemuiros Ecclesiasticos, inter Episcopos & Principes finitimos, inter Ducem Cliuiensem Cæsaris generum, & inter ditiones Belgicas Regis Hispanici, qui paratissimo ad id animo erat: comprobatum id à Cæsare verbis fuisse, sed postea haud in opus deductum. Vnde Commendonus arbitratus est, destitisse ab eo Cæsarem ob suspicionem, ne Rex Catholicus patronus euaderet, adeoque quasi moderator trium è Septemuiris Ecclesi-

clefasticis, ac reliquorum fœderatorum. Ita sæpè dum nostris dif- 1561.
fidimus, euadimus hostium præda.

5 Hic pariter à Nuntio rescitum est, Protestantes, quò exprobra-
tam sibi repugnantiam inter veterem doctrinam, Confessionemque
Augustanam velarent, vsos hac arte fuisse, vt nimirum tam ea quam
Opera Lutheri per typos euulgarentur, adulteratâ formâ: quamob-
rem Ioannes Federicus Dux, qui solus cum suis liberis primi Lu-
theranismi tenax erat, rursus imprimendam typis curauerat vtram-
que doctrinam, vtriusque verâ formâ retentâ: ac proinde ea confi-
cta vnitas, quâ Protestantes studuerant vulgus decipere, & quasi
clypeo contra Catholicos se munire, ab ipsorum sectatoribus dete-
cta euanescebat, cum certè non possit non modò esse, sed ne diu
quidem apparere vnum id in quo nec verum insit nec bonum. Ce-
terâ Treurenfis haud paratum præ se ferebat animum ad Synodum
per se adeundam, causatus præsentis suæ necessitatem in propriis
ditionibus ad Religionis tutelam, illarumque ex longinquitate dam-
num in antegressâ conuocatione; verumtamen rem in Pontificis
iudicio reponebat.

6 Visum Nuntio fuerat, haud vigere Coloniae eam sinceritatem,
eamque disciplinam, quam optabat, obseruans teporem in hēreticos,
repugnantiam Cleri & Ordinum Mendicantium in admittenda So-
cietate Iesu ad possessionem alicuius templi aut Cœnobij, sed solum
ad exercitationes publicæ Academiæ, &, quod hinc oriebatur, Lu-
theranorum multitudinem. Quocirca in reditu ab vrbe Confluen-
tia, vbi Treurensem conuenerat, Magistratum est allocutus, &
cum ab eo inuiseretur, litteras Pontificias ipsi dedit, eumque co-
hortatus est, vt opere ita se gereret, sicuti postulabat illius Reipubli-
cæ sigillum, in quo hæc erant insculpta in epigraphe: *Colonia Agrip-
pina, deuota & obsequens filia sanctæ Romanæ Ecclesiæ*. Significauit Se-
natus, magnæ sibi honorificentis ducere, quòd ipsi, tamquam libe-
ræ Ciuitati, Orator ad Synodum legandus esset, ac demississimam
obedientiam Pontifici exhibuit: effecturum se spondit, vt san-
ctiones iam statutæ, sed neglectæ, re complerentur, vt nemini non
perspectæ Fidei liceret ibi commorari. De libris etiam imprimen-
dis, de vigilantia sacræ Inquisitionis, de Theologicæ facultatis cu-
ra feruentia studia Nuntius impendit cum iis quibus ea opportu-
na existimauit.

7 Inde ad Cliuensem Ducem perrexit, de quo grauis illum cura
perculerat. Moderabatur is tres Ducatus, & multas ditiones tum
contra tum ultra Rhenum, finitimas ditionibus Colonienfi, Treui-
rensi,

¶ Cuncta ex-
stant in epi-
stola Com-
mendoni ad
Borromæum
Card. Colo-
niæ, 21. Apri-
lis 1561.

¶ Litteræ
Commenda-
ni ad Borro-
mæum Car-
din. Antuer-
piæ, 25. Maij
1561.

1561. rensi, Leodiensi, & Belgio, Philippi Regis patrimonio, cunctis quidem Catholicis prouinciis, sed hæreticorum frequentia infectis, adeoque in eiusmodi statu, vt plurimum boni malive posset in eas influere à Ducis conditione. Retinebat ille Religionem, sed cum suspitione alicuius erroris; non quidem ab animi cupiditate profecti, cum se perpetuò à spoliandis onerandisque Ecclesiis abstinuisset; nec ab impietate, cum reuerentiam antiquæ Fidei exhiberet, semperque inuitantis suscipiendæ Confessionis Augustanæ repugnasset: sed ab hominum fraude, apud illum auctoritate pollutum, morbo facilioris curationis quam vbi ab interiore causa dimanat. Degebat in eius dominio prope Coloniam magister quidam, qui hæresim quingentos planè discipulos edocebat, quibus ciuitas inficiebatur. Sæpius hominem Dux admonerat, sed nunquam punierat: hinc ab ipsis castigationibus Principis ille audaciam hauriebat, animaduertens flagitium sciri, & tamen tolerari. Sed maior incessit Nuntium sollicitudo, vbi cognouit, in magna esse apud Ducem existimatione concionatorem quemdam, qui documenta improba disseminabat, & Eucharistiam sub vtraque specie in templo Franciscanorum populo admittuerat. His de causis anxius Nuntius Ducem adiit, & præter diploma Pontificiam epistolam illi reddidit, quæ Pontifex eum blande cohortabatur, vt in maiorum suorum pietate persisteret.

Exceptus ab eo Nuntius est & amanter & honorificè; & quamquam Ducem offendisset amaro erga Romam animo, ob reuocationem cuiusdam diplomatis antea impetrati, captiuitatemque Procuratoris qui rem transegerat, huiusmodi tamen responsum retulit: *Excipi à se summâ reuerentiâ benedictionem ac diploma sanctissimi Domini nostri Pij Quarti, Pontificis maximi Ecclesie Romanæ & Occidentalis, & Domini sui clementissimi. Suscipi à se tanquam à filio paternam monita, ne à suorum maiorum semita declinaret: sperare, ne latam quidem unguem ab eorum Religione se deflexurum: Concilij conuocationem sibi esse perharam, quò suos Oratores missurus erat, eaq; præterea præstiturum quæ Catholicos Principes decerent. Verùm quo fructum inde copiosè decerperetur, summoperè se cupere, vt communi Principum Imperij consensu illud celebraretur, atque ad id suam operam polliceri. Commendatus collaudatâ Ducis pietate, quod ad postremam partem spectabat, respondit: Id pariter à Pontifice incredibiliter exoptari, pro eo ac supremo suo muneri par erat, & quemadmodum tot adhibita à se studia palàm faciebant, quot Dux ipse conspicabatur; sed vbi ea studia aliorum culpâ in irritum caderent, permittendum non esse,*

esse, ut improborum pernicaciam probi non confirmarentur, detegerentur errores, veritas stabiliretur. 1561.

9 Duo quæ sæpè memorauimus capita magno animi sensu proposuit Cliuensis, concedendum videlicet esse laicis usum Calicis, & coniugium Sacerdotibus. De priori sensa quidem Catholica is præferebat in mente, sed aiebat, Id à se suis subditis interdici non posse; eius usum viginti quinque iam annos inductum à se reperiri, & complures ad hæresim pronos eo contentos fore, nec præcipites ituros. De posteriore affirmabat, A Sacerdotum intemperantia necessitatem oriri, è quibus ne quinque quidem numerabantur, qui concubinas publicas non haberent. Studuit Nuntius eius rationes soluere, quantum satis esset ad commonstrandam Decretorum consuetudinumque Ecclesiæ Catholicæ ad eum usque diem conuenientiam; non tamen tam acriter, ut per ea argumenta improbaretur tamquam minimè conueniens, minimeque probabilis relaxatio in posterum; dixitque, Ea de re in Concilio deliberatum iri: atque ita ipsius Ducis desiderio erga eas concessiones usus est, ut ipsum alliceret ad id quò eius legatio tendebat. Hortatus pariter est ad expellendum è suis ditionibus doctorem hæreticum, & ab Aula sua corruptum concionatorem. De alterius expulsionem spem fecit Cliuensis, de altero significauit, rectam eum Fide præditum. Nuntium inter dimittendum rogauit, ut se suaque Pontifici commendaret, voluitque illum è suis ædibus ad hospitium ipse deducere, atque ibi aliquanto temporis spatio cum eo colloqui. Nuntij tam quam simulacra quædam sunt, quibus nescio quid maioris venerationis præstatur, cum dignitati personæ, quam repræsentant, accedit maiestas, & quidam spiritus imaginis repræsentantis.

C A P V T VI

Commendonus pergere in Daniam iussus. Legati Concilio designati. Cardinalium creatio; & duo notatu digna de Amulio, & Aquileia Patriarcha.

1 **C**ommoranti Antuerpiæ Commendone duæ superuenerunt Romæ iussiones*: altera, ut cum ipse Naumburgo significasset, Regem Daniæ ad eum conuentum non aduenisse, ipsum in eius regnum adiret ad Concilium illi indicendum. Verum quò posset Nuntius ea iussa exequi, opus illi erat, ut prius operâ Caesaris fidem publicam obtineret. Rex Daniæ iuuentà florebat, ingenti animo præditus, ingenti que potentiâ, præsertim maritimâ, adeo.

Pars II.

K k k k

adeo.

* Litteris Borionæ Cardinali.
4. Martij, quibus Commendonus responderet Antuerpiâ 3. Martij.